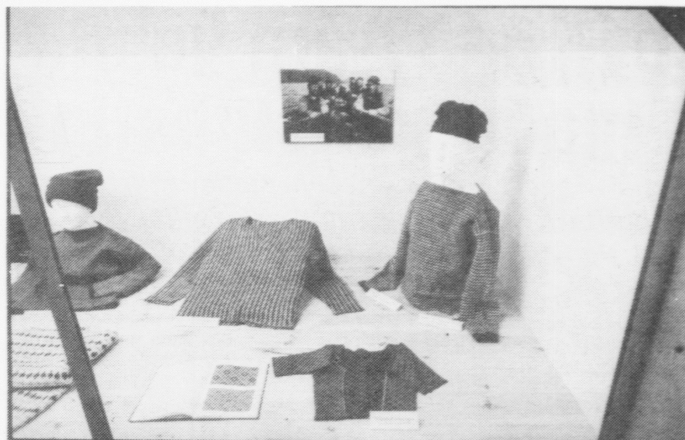

Mynsturbinding - framsýning á Fornminnissavni

Nicolina Jensen skrivur um áhugaverdu framsýningina á Debesartrøð fyrri bindiáhugað

Myndir Thomas Johannesen

Nú, ið ymiskar kappingar fara fram innan binding og nýskapan, er vert at hava i huga, at vit sjálvi eiga elligamlan mynstur-sið.

Við tí stóra sambandi, ið er millum bindiáhugað fólk í norðurlondum, er stórir vandi fyrri at vit missa okkara egna burtur, og alt verður eins.

Hetta vildi verið stórt spell, tí ikki er neyðugt at standa í stað. Væl ber til, út frá teimum mynstrum, vit eiga, at skapa nakað nýgg. Bókin »Føroysk Bindingarmynstur« er perlan í føroyskari sið-søgu.

Mynsturgeirir, upprunin til »Føroysk Bindingarmynstur« er at siggja á framsýningini hjá Fornminnissavninum, á Debesartrøð.

Í bókini »Føroysk Bindingarmynstur« triðju útgávu, stendur at M. A. Jacobsen bókavørður og Jógvan bóndi av Skælingi hittust í Havn. Teir tósaðu um ymist gamalt, sum var um at misfarast, eitt nú bindingarmynstrini. Burtur úr hesum spanst, at Jógvan skuldi royna at savna gomul

mynstur í Norðurstreymoy til Forngrigapoymsluna.

Tað eydnaðist honum at finna 30 mynstur, tey flestu frá Rakul Egholm í Leynum, sum eisini bant geiran. Geirin er bundin úr hvítum, føroyskum, nappaðum, tveytáttaðum, heimaspunnum tógvi, við korkalittum mynstri.

Rakul hevði í ungum døgum búð hjá handilsmantri, ið tók imóti tryggjum, og hon visti at siga frá 22 mynstrum við navni. Hesi 22 mynstur fekk Jógvan frá Rakul, 4 fekk hann frá Jacobinu Debes, á Todnesi, í Kollafirði, 2 frá Elsu Mariu Christiansen á Stykkinum og 2 frá Lauretsu Olsen í Kvívík.

Hetta var einki minni enn eitt bragd, sum vit øll kunnu gleðast um í dag. Á várri 1921 vóru mynstrini, við navni á hvørjum sær, latin Forngrigapoymsluni til ognar.

Mynsturgeirir var vistur á sölufamsýningini, ið var á Apotekinum, úti í Havn 1927. Seinni var hann aftur á framsýning, hesa ferð á Teknologisk Institut í Keypmanna-

havn 1929.

Ein av teimum mongu, ið vitjaðu framsýningina var Alexandrina drotning. Hon var hugtikin av teimum føroysku bindingarmynstrum, og vildi fegin keypa mynsturgeiran. Tá ið hetta ikki læt seg gera, heitti hon á Hans Marius Debes, skráðdara, um at fáa mynstrini givin út í bók.

Heimafturkomin fór Hans Marius Debes (vanliga nevndur skráddar Debes) undir innsavningararbeiði. Hann sigur sjálvur, at hetta var í ellivta tíma, tí flestu mynstur tá bert vóru kend av teimum elstu kvinnunum.

Um hetta mundið, gingu føroyingar í einlittum tryggjum. Tær mynsturbundnu skips-tryggjurnar vóru handilsverá. Mynstrini vóru einkult, oftast skák og teinur.

Frá langommu sini, Marjuni Djonesdatter, visti Hans Marius Debes, at hon sum ung hevði verið bindingarkona hjá Poul á Látrinum, á Eiði. Har høvdu tey tann eina veturin bundið, umframt fleiri aðrar, 60 tryggjur

við ymiskum mynstri, hvørt við sinum navni.

Tá ið so bókini »Føroysk Bindingarmynstur« kom út á fyrsta sinni 1932, hevði Hans Marius savnað 95 mynstur aftur at teimum, ið bundin vóru í mynsturgeiran, og vóru tey nú 125 í tali, øll við navni, undantikið bordarnir og mynstrini til konu og mannfólkatroggjuna, ella sum vit nú siga, stíma- og knappatroggjuna.

Mynstrini hevði hann fingið úr Fugloy, Borðoy, Eysturoy, Streymoy, Nólsoy, Hesti, Sandoy, Vágum, Mykinesi og Suðuroy.

Konufólka, mannfólka og undirtroggjumynstrini eru endurgivin í upprunalitum, meðan bátsmanstroggjumynstrini bert eru endurgivin svart og hvít, hetta av teirri atvold, at allar bátsmans-tryggjur vóru bundnar hvítar, við korkalittum mynstri. Liturin bar navn-ið korkalitt, sjálvt um tey tá vóru farin at lita við anilini.

Í fyrstu útgávu takkar

Hans Marius málarráðgjafi Birgittu Johannesen, Tórshavn, Thomas Havning, arkitekti (dani) kendur í Føroyum, hann hevur millum annað teknað »Bispagarðin«, Svend Møller arkitekti, eisini dani, táverandi fyrstaðu-maður á tí danska Heima-virkisfelagnum, og til síðst, men ikki minst hennara hátign drotningini.

Fyrsta útgáva hevur eftir øllum at døma tveir feilir, um so er, at konan uttan á permuni skal vísa føroyska binding. Fyrri tað fyrsta hevur hon tráðin á vinstru hond, og fyrri tað næsta bindur hon ermuna uppeftir.

Hesar villur eru møguliga komnar av, at Thomas Havning, ið var dani, hevur teknað myndina.

»Bindibókin« ið hon kom at kallast millum fólk, er givin út triggjar ferðir. Aðru ferð í 1949, og tá ið broyttum líki. Í hesi bók er týðiligt at siggja, at Hans Marius er ávirður av mynsturbinding uttanifrá, bæði í litum og mynstursamanseting. Í bókini eru 143 mynstur og 17 myndir av fólki í mynsturbundnum pløggum.

Tíverri er eisini okkurt misvisandi á permuni hesa ferð. Konan, ið situr og bindur eina hosu, hevur annaðhvørt einki átt á stokkum, ella hevur hósan verið ov stutt, og bundið verður nýtt brot. Vanligt var, og er, at byrja við brotinum og binda hósuna niðureftir.

Í hesi útgávuni takkar Hans Marius Debes Føroya Løgtingi, Ny Carlsberggrunninum, yvirrættarsakførara L. Zeuthens minningargrunni, keypmansfrúnni Karin S. Kjølbro og konslafrúnni Onnu K. Lambaa fyrri, at tey so munandi hava styðjað bókaprentingina.

Somleiðis takkar hann málarráðgjafi Birgithu Rønnov, f. Johannesen, fyrri serkøna hjálp viðvikandi mynsturtekniningini. Síðst, men ikki minst,

takkar Hans Marius hennara hátign Alexandrinu drotning fyrri stóra áhuga hennara fyrri teimum føroysku mynstrum.

»Føroyskt Heima-virkni«, ið nú eigur øll rættindi til mynstrini, gav »Føroysk Bindingarmynstur« út aftur triðju ferð 1969. Hesa ferð eru 136 mynstur, men eingin mynd av fólki.

Væl ber til at tíðarfesta myndir til aðrenn ella aftan á 1932, um fólk eru í mynsturbundnum tryggjum ella ikki.

Tó vit ikki kunnu siga, at mynstrini øll eru av føroyskum uppruna, so eru tey tó bæði persónlig og heimlig, nevnd eftir útsjón, bygd, húsi, staði ella kvinnu. Tey eru vordin fólkaogn og eru vordin bundin av yngri sum eldri í minst 200 ár.

Mynsturbundin silki-tryggja var hægsti móti millum tey múgvandi í 15-1600-árunum.

Slíkar tryggjur eru at siggja á ymsum fornminnissavnum í Europa. Sjálv havi eg sæð eina í Gøtuborg. Hon var einlitt, reyð við rangbundnum mynstri, tí sama, sum er fyrsta mynstur í tí føroysku bindibókini.

Fyrri fáum árum síðani vóru líkklæðini í teimum barnakistum í Roskilde dómkirkju kannað og skrásett. Hetta vóru børnir hjá Christiani fjórða og Kirstini Munk. Bæði vóru tey vaksnamannasilki-tryggjum, endurnyttar sum líkklæði. Frederik Christian er deyður 2 ára gamal í 1927 og Marie Cathrine bert triggjar mánaðar gomul í 1928. Áhugavert fyrri okkum er, í hesum føri, at tvey av mynstrum í hesum tryggjum eru at finna í »Bindibókini«. Talvborðið á síðu 27 og nr. 2 bordi á síðu 55, í triðju útgávu.

Nær byrjað verður at mynda mynstrut í Føroyum er ilt at siga nakað um við vissu. J. Chr. Svabo skrivur, at bæði blátt og

Framhald á síðu 16.

